

Yeni Balkan Yayınevinin 2010-2022 Yılları Arasındaki Çalışmalarında Türk Kültürünün Aktarımı ve Türkçe Öğretimine [Kuzey Makedonya] Katkısı Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation on the Contribution of Turkish Culture to Turkish Teaching [North Macedonia] in the Works of Yeni Balkan Publishing House between 2010-2022

Berrin Sarıtuğç*^{ID}

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi Research Article

Sorumlu Yazar:
Corresponding author:

* Sakarya Uygulamalı Bilimler
Üniversitesi
berrinsarituğc@subu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8662-6562

Başvuru / Submitted:
16 Şubat 2023

Kabul / Accepted :
6 Nisan 2023

DOI: 10.20860/ijoses.1252067

Atıf / Citation:

Sarıtuğç, B. "Yeni Balkan Yayınevinin 2010-2022 Yılları Arasındaki Çalışmalarında Türk Kültürünün Aktarımı ve Türkçe Öğretimine [Kuzey Makedonya] Katkısı Üzerine Bir Değerlendirme". Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 19(2023): 31-57.

Benzerlik / Similarity: %24

Öz

Dil kurallarının meydana getirdiği sistematik bir yapıdır. Dinlediğini, okuduğunu anlayabilmek ve yorumlayabilmek dilin doğru kullanımıyla alakalıdır. Bu da kişilerin dil bilincine sahip olmasıyla gerçekleşmektedir. Dil bilinci aynı zamanda toplumları bir arada tutan, en güçlü bağıdır. Bu bağın sağlanmasında basın çok önemlidir. Bu bağlamda çalışmamızın konusu olan Balkanlar'da Türkçe dışında farklı diller de kullanılmakta, okullarda ve basın yayında yer bulmaktadır. Türkçe dışında kullanılan Arnavutça, Makedonca, Sırpça gibi dillerin de konuşuluyor olması elbette ki bir zenginlik olarak kabul edilse de kültürel aktarımın gerçekleşmesi, toplumsal birliktelik, aidiyet ve millet olma bilinci için Türkçe kullanımına özen gösterilmesi, basın yayın hayatında da geniş kullanım alanına sahip olması gerekmektedir. Bilindiği üzere basın yayın toplumları yönlendirmedeki en büyük güçlerden biridir. Balkanlar, pek çok farklı milletin bir arada yaşadığı bir bölge olması sebebiyle etnik çatışmaların da yaşandığı bir bölge olmuş basın yayın da bu çatışmaların şekillendirmesine maruz kalmıştır. Osmanlı Devleti zamanında önemli bir kültür merkezi konumunda olan Makedonya'da da basın yayın hayatı Yugoslavya'nın parçalanmasından sonra da aynı hareketliliğini korumuştur. Bu kapsamda bakıldığında bölgedeki yayınların Türkçe ülküsündeki kilit taşlardan biri olduğu görülmektedir. Yeni Balkan Yayınlarının Türkçenin öğretilmesi, kullanımına teşvik eden çalışmalar düzenlemesi, Türk kültüre ait motiflerin, kişilerin yer aldığı (maniler, ninniler, Nasrettin Hoca, Keloğlan, Mevlâna, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Süleyman Çelebi, Ömer Seyfettin, Şemsettin Sami, Mehmet Akif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı, Aliya İzzetbegović) eserlerin basımına verdiği katkı ve destek ile balkanlarda önemli bir misyon yüklediği görülmektedir. Bu sebeple çalışmamızın amacı, mezkûr yayınevinin 2010-2022 yılları arasındaki 100'ü aşkın eserinde Türkçe ve Türk kültürünün aktarımı açısından incelemektir. Çalışmamızda doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Makedonya, Türkçe, basın-yayın, kültür.

Abstract

Language is a systematic structure created by rules. Being able to understand and interpret what you listen and read is related to the correct use of language. This happens when people have language awareness. Language awareness is also the strongest bond that holds societies together. The press is very important in ensuring this bond. In this context, in the Balkans, which is the subject of our study, languages other than Turkish are also used and take place in schools and in the press. Although languages such as Albanian, Macedonian and Serbian, which are used outside of Turkish, are of course accepted as a wealth, attention should be paid to the use of Turkish for the realization of cultural transfer, social unity, belonging and the awareness of being a nation, and it should have a wide area of use in the press and broadcasting life. As it is known, the media is one of the greatest forces in directing societies. Since the Balkans is a region where many different nations live together, ethnic conflicts have also been experienced, and the media has been exposed to the shaping of these conflicts. Media life in Macedonia, which was an important cultural center during the Ottoman Empire, maintained the same mobility after the disintegration of Yugoslavia. In this context, it is seen that the publications in the region are one of the key stones in the Turkish ideal. New Balkan Publishing's organization of studies that encourage the use and teaching of Turkish, the motifs of Turkish culture and people (manies, lullabies, Nasrettin Hoca, Keloğlan, Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Süleyman Çelebi, Ömer Seyfettin, Şemsettin Sami, Mehmet Akif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı, Aliya İzzetbegović) seems to have undertaken an important mission in the Balkans with his contribution and support to the publication of the works. For this reason, the aim of our study is to examine more than 100 works of the publishing house between the years 2010-2022 in terms of the transfer of Turkish and Turkish culture. In our study, document analysis method was used.

Keywords: Balkans, Macedonia, Turkish, media, culture.

1. Balkanlar Türk Basınına Genel Bakış

Balkanlar dünyanın en çok zulüm, işgal gören yerlerinden birisidir. Türklerin Balkanlardaki varlığı 1453 İstanbul'un fethinin öncesine dayanmaktadır. Doğu Roma İmparatorluğu döneminde Türklerin burada asker olarak kaldığı, varlığını devam ettirdiği bilinmektedir. Türkler Rumeli'yi Osmanlı Devleti zamanında yurt edinmişlerdir.

Osmanlı Devleti zamanında en müreffeh en huzurlu günlerini geçiren Balkanlar 2. Viyana Kuşatması ve ardından gelen Karlofça anlaşmasıyla kaybetmeye başladığımız ata topraklarımızdır. Aslına bakılırsa Prof. Dr. Mehmet Görmez'in dediği gibi "Osmanlı Balkanları yönetmemiştir, Balkanlar Osmanlı'yı yönetmiştir." Balkan Savaşları öncesi, Osmanlı Devleti'nin Rumeli ve Anadolu'daki toplam nüfusu 1911 Gotha yılına göre 23.806.000, yüzölçümü ise 3.027.700 kilometrekare idi. (Halaçoğlu, 2014, s.10).

Kuzey Makedonya Devlet İstatistik Kurumunun açıklamalarına göre, 5-30 Eylül 2021 tarihlerinde düzenlenen nüfus sayımının sonuçlarına göre ülke nüfusu 2 milyon 97 bin 319 olarak kayda geçmiştir. Bu kişilerin 1 milyon 836 bin 713'ü, Kuzey Makedonya'da ikamet etmektedir. Nüfusun etnik bazda dağılımı ise şöyledir: Makedon yüzde 54,25; Arnavut 29,52; Türk yüzde 3,98; Rom yüzde 2,34; Sırp yüzde 1,18; Boşnak yüzde 0,87; Ulah yüzde 0,44 (<https://www.trthaber.com/haber/dunya/kuzey-makedonyanın-nufusu-aciklandi-668306.html>). Tanzimatın ilanından sonra Osmanlı Devleti 1844 yılında eyalet sistemi yerine vilayet sistemine geçmiştir. İlk vilayet Tuna'dır ki Niş, Silistre, Vidin eyaletlerinin birleşiminden oluşmuştur. Burada çıkan ilk vilayet gazetesi Tuna, hem Türkçe hem Bulgarca yayın yapmakta ama en önemlisi Balkanlardaki ilk süreli yayın olmasıdır.

Bu bakımdan kayda değer olmakla birlikte bu gazeteler İstanbul gazetelerinin içeriği doğrultusunda haber yapmışlar, bölgesel meseleler, kültürel yapı, yörenin tarım-zirai faaliyetleri konusunda yetersiz kalmışlardır. Bazıları Türkçe, bazıları Türkçe ile Sırpça, bazıları da Rumca, Bulgarca gibi ikinci dil ile de yayınlanır. İçerik olarak aynı olan bu gazetelerin satışı düşük olduğu için duvarlara yapıştırılarak okunması sağlanmaya gayret edilmiştir.

1906 tarihli Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye'ye göre Balkanlardaki vilayet gazetelerinin dağılımı şu şekildedir:

Yayının Adı	Yayın Yeri	Tarihi	Yayın Dili
Bosna	Bosna	1866	Türkçe-Sırpça
Cezayir-i Bahr-i Sefid	Rodos	1882	Türkçe-Rumca
Girid	Girid	1867	Türkçe-Rumca
İşkodra	İşkodra	1868	Türkçe
Kosova	Priştine	1877	Türkçe-Sırpça
Kosova	Üsküp	1888	Türkçe
Manastır	Manastır	1884	Türkçe
Neretva	Hersek	1876	Türkçe-Sırpça
Prizren	Prizren	1871	Türkçe-Sırpça
Rumeli	Manastır	1873	Türkçe
Selanik	Selanik	1869	Türkçe-Rumca-Bulgarca-İbranca
Tuna	Tuna	1865	Türkçe-Bulgarca
Yanya	Yanya	1868	Türkçe Rumca

Şekil 1: Balkanlardaki vilayet gazetelerinin dağılımı (İslam, 2001:4)

2. Makedonya’da Türk Basını

Büyük Makedonya bölgesi olarak bilinen bölge Osmanlı İmparatorluğunun beş yüzyıldan fazla hakimiyetinde olan bir bölgedir. Balkan Savaşları (1912-1913) ile bölgedeki Osmanlı İmparatorluğu süreci sona ermiştir.

Birinci Dünya savaşı sonrasında Yunanistan, Sırp, Hırvat, Sloven Krallıkları ve Bulgaristan tarafından paylaşılan bölge 2. Dünya savaşı sonrasında Yugoslavya olarak karşımıza çıkar. Lakin Yugoslavya altı özerk bölgeden oluşmaktadır. Yaşanan soğuk savaş Yugoslavya’yı bölmüş Makedonya, Bosna- Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya ve Hırvatistan olarak 6 ayrı ülke oluşmuştur. Makedonya 17 Kasım 1991 de bağımsızlığını ilan etmiştir. (Tuncer& Demir, 2020:5340)

Günümüzde ülkenin nüfus ve yüzölçümü olarak en büyük şehri başkent Üsküp’tür. Üsküp, aynı zamanda sosyokültürel faaliyetlerin ve de en önemlisi Türkçe Türk kültürü faaliyetlerinin yürütüldüğü en önemli merkezdir. Kuzey Makedonya Anayasası’nın 44. Maddesinde yeteri kadar talep olmaması durumunda sınıf açılmayabileceği kuralıyla Kuzey Makedonya’da yaşayan vatandaşların ilkokuldan liseye kadar ana dillerinde eğitim alabilme olanaklarına sahip oldukları belirtilmektedir. Tefeyüz ve Yane Sandanski gibi okullarda Türkçe eğitim verilmekle birlikte karma dille eğitim veren veya başka dilde eğitim veren okullar da bulunmaktadır.

Bu nazardan bakıldığında Türkçe öğretimi ve Türk kültür ve değerlerinin aktarılmasında yaynevlerinin önemi daha da artmaktadır. Ahmed Hamdi Tanpınar, gazeteler için “Hiçbir yerde gazete bizdeki role benzer bir rol oynamamıştır.” diye ifade eder (Tanpınar, 2001,50).

Hüsn ve Şiir, Genç Kalemler, Sesler, Birlik, Yeni Vakit, Hak, Yeni Mektep, Envai Hürriyet, Vardar gibi dergi ve gazeteler burada yayımlanmıştır.

Özellikle Birlik gazetesi Türkiye ve Türk Dünyası ile ilgili haberler vermeye, kültüre, edebiyata, sanata, inançlara, örf ve adetlere dair yazılar yayınlamaya başlar. 54 yıl kesintisiz çıkan Birlik gazetesi bir manada Makedonya Türklerinin dil anlamında buluşma noktası olmuştur. Aynı şekilde Köprü dergisi de bu anlamda ve önemli çalışmalara imza atmaktadır.

II. Dünya Savaşı ve sonrasında Tito Yugoslavya’sında uygulanan politikalar neticesinde görülen göreceli bir rahatlama ile Makedonya Türk edebiyatı, bir çıkış noktası bulmuştur. 1944 yılından itibaren Türkiye’de olduğu gibi Latin alfabesiyle anadilde eğitim ve yayın hakkına sahip olan Makedonya Türkleri, ilk olarak “Birlik” gazetesine ve ardından 1950 yılında çocuk dergisine kavuşmuştur. Makedonya basın yayın hayatında çocuk edebiyatının büyük yer kapladığı görülmektedir.

Makedonya’nın Latin harflerine geçişi 1944’lü yıllara tekabül etmektedir. 2. Dünya savaşı ve Tito rejiminin uyguladığı politikalarla kısmen de olsa bir Makedon edebiyatı ortaya çıkmış bu edebiyat da daha sonra da ayrıntılı işleneceği gibi ağırlıklı olarak çocuk edebiyatı ekseninde gelişmiştir.

Makedonya’da Türkçe süreli yayınlar ilk olarak Osmanlı devleti döneminde yayımlanmaya başlamıştır. 1876 yılında yayımlanan ve Manastır’da basılan "Rumeli" gazetesi bu bölgede yayımlanan ilk Türkçe süreli yayındır (Eren, 1970:84). 2. Meşrutiyetin ilanından sonra Osmanlı Devleti özellikle Sırbistan, Avusturya ve Hırvatistan tarafından basın-yayın kanalıyla yürütülen karalama yayınlarına karşı olarak aynı yollar karşılık vermiş ve Üsküp’te “Top”, Manastır da” Kurşun”, “Süngü”, “Kasutura” gibi ilgi çekici isimli gazeteler çıkmıştır.

Sürelî yayınlarda yayın politikaları kendi devrinin siyasî, sosyolojik ve sanat anlayışını yansıtmaktadırlar. Makedonya'daki Türkçe yayınlara baktığımızda yazarlar edebî dünyaya çoğunlukla şiir ile girseler de akabinde çocuk hikâyeleri, deneme, eleştiri, eğitim, kültür yazıları, halk edebiyatı ürünleri, fikir yazıları ile devam etmişlerdir.

Makedonya'daki dergi ve gazetelerde en çok işlenen konular, güncel gelişmelerdir. Bu yayın süreçleri içerisinde Türk toplumunu bilinçlendirmeyi de ihmal etmemişlerdir. Makedonya'nın başkenti Üsküp başta olmak üzere, yayınlanmış ve günümüzde neşir hayatına devam eden gazete ve dergiler ise şöyle belirtilebilir:

(Gazetelerden haftalık olarak çıkarılanlar parantez içinde belirtilmiş, günlük çıkan gazeteler ayrıca yazılmamıştır.)

Yıldız- haftalık gazete (1909-1910), Rehber - haftalık gazete (1919) , Uhuvet- haftalık gazete (1919) Hak - günlük gazete (1920), Sosyalist Fecri gazetesi (1920), Hak Yolu gazetesi 1924 Birlik (gazete) (1925), Yeni Vakit - haftalık gazete (1925) Işık - haftalık gazete (1927 – 1929) Seda-yı Millet- haftalık gazete (1927) Birlik gazetesi (1944 – 2005) Yeni Kadın dergisi (1949-1950) Pioner- çocuk gazetesi (1950 – 1951) Sevinç - çocuk dergisi (1951 – 2016) Tomurcuk - çocuk dergisi (1957 – 2012) Sesler - aylık toplum ve sanat dergisi (1965 – 2001) el-Hilâl - dergi-gazete (1987 – günümüz) Üçüncüler - bağımsız kültür dergisi (1994 – 1999) Vardar dergisi (1994 – 1998) Köprü dergisi (2002 – günümüze) Hikmet - ilmî araştırma dergisi (2003 – günümüze) Bahçe - çocuk dergisi (2004 – günümüze) Yeni Balkan gazetesi (2006 – günümüze) Ufuk dergisi (2009 – günümüze) Sessiz Gemi - Türk dili ve edebiyatı dergisi (2010-2011) Kızıl elma (2002- günümüze) Köprü (2002- günümüze) Ekol (2002- günümüze) Grafiti (2003- günümüze) Dere (2003- günümüze) Haberci (2004- günümüze) Ufuk (2009- günümüze) Kardelen (2009- günümüze) Evlad-ı Fatihan (2010- günümüze) Üsküp Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü "Türkoloji Gençlik Grubu" üyesi öğrencileri tarafından çıkarılan Sessiz Gemidir. (Eren, 2012:65-98).

Makedonya'da çıkan dergi ve gazetelerin en büyük mefkuresi Türkçenin kullanımı, Türk gelenek ve göreneklerinin korunup yaşatılıp aktarılmasıdır. Bu anlamda Hikmet dergisi Editör 'ün Sözü kısmında okuyucuya şöyle seslenmektedir: *"Azınlık olan milletlerin, buldukları ülkelerde varlığını sürdürebilmeleri dil, kültür, geleneklerine sahip çıkmaktan geçer. (...) Bu hususta ilk sayısından son sayısına kadar Hikmet dergisi Makedonya'daki / Balkanlardaki Türk azınlığına hizmet vermektedir. Burada yayınlanan makaleler sayesinde dilimiz, kültürümüz ve geleneklerimize sahip çıkarken, başkalarının da bizi düzgün tanımalarına fırsat veriyoruz."*

Aynı şekilde 1909-1910 yılları arasında Üsküp'te çıkan Yıldız gazetesi de "Başyazı" daki *"Vatanını ana, devletini baba, milletini kardeş bilen her Osmanlı, elinden geldiği bir hizmeti ifaya borçludur."* demektedir.

Osmanlı Devleti sonrası pek çok farklı devletin egemenliği ve kültürü altında yaşamak durumunda kalan Balkan Türklerinin dilini, dinini, kültürünü, edebiyatını koruyup yaşatmak için 36 yıl boyunca pek çok zorluğa rağmen çıkarmaya devam eden adı gibi seslerini duyuran en etkili yayın organı Sesler'dir. Derginin hedefleri şu şekildedir: Bölgedeki edebiyat alanındaki boşluğu gidermek, Makedon çağdaş edebiyatının güçlü kalemleri olduğunu göstermek, edebiyat sanat ve estetikle ilgili bir anlayış geliştirmektir. Tüm bu hedefleri gerçekleştirme çabası bakımından Necati Zekeriyâ Makedon edebiyatının Yugoslav edebiyatı içerisinde parlayan bir "yıldız" olduğunu belirtir.

Ardından Yeni Lisan Hareketini başlatacak olan Genç Kalemler ve Kosova dergileri Türkçe sürelî yayınlar olarak görülmektedir. 1944'te Türkçe olarak yayımlanmaya başlanan Birlik, Yeni Kadın ve

daha sonra da Tomurcuk adıyla devam edecek olan Sevinç dergileri bölgenin Türkçe yayın yapan Türk kültürünü tanıtan en önemli dergileri arasında yer almaktadır.

Türkçenin öğretimiyle alakalı diğer çalışmalar ise şu şekildedir:

***Makedonca-Türkçe** ilk sözlük Üsküp'te 1967 yılında yayımlanmıştır. Fahri Kaya'nın redaktörlüğünü yaptığı bu sözlüğü Mile Körveziroski ile Kevser Seyfula birlikte hazırlamışlardır.

Slave Nikolovski-Katin ve İsmiye Şaban'ın birlikte hazırladıkları bu sözlük 1998 tarihinde Üsküp'te Makedonska İskra yayınevinde "Sözlükler Edisyonu" tarafından kitap olarak yayımlanmıştır.

***Makedonca Cep Sözlüğü:** Fono Yayınlarının sözlük dizisi arasında çıkan bu sözlüğün,2. baskısı 2012 yılında İstanbul'da yapılmıştır. Makedonca- Türkçe ve Türkçe, Makedonca bölümler bir aradadır. Sözlükte 20.000 kelimenin "en uygun ve güncel karşılıkları" verilmiştir.

***Makedonca-Türkçe Türkçe Makedonca Sözlüğü:** Mücahit Korça tarafından hazırlanan bu sözlük Makedonya'nın başkenti Üsküp'te 2005 yılında yayımlanmıştır. Sözlükte 3.sayfadan itibaren sırasıyla "Sözlüğün Kullanılışı", "Makedon Alfabeti/Makedon Harflerin Türkçe Okunuşu", "Türk Alfabeti ve Makedon Alfabetindeki karşılıkları" ile "Sözlükte kullanılan Kısaltmalar" yer almaktadır.

***Osnoven Makedonsko-Turski Reçnik/Temel Makedonca Türkçe Sözlük:** Bu sözlük, Mariya Leontik ve Neyat Selman tarafından hazırlanıp kitap olarak Üsküp'te 2013'te yayımlanmıştır.

***Sabaydin Baki ve Sözlüğü:** Sözlüğün hedef kitlesi ortaokul, üniversite öğrencileri, iş adamlarıdır.

***Saliova, Fevzi- Saliova, Semra Nanuşeva, Türkçe-Makedonca, Makedonca-Türkçe Sözlük, İştîp /Makedonya 2016, Veneciya:** Yazar çalışması için daha önce yayımlanmış Makedonca-Almanca ve Makedonca- İngilizce sözlük versiyonları üzerinde çalışmalar yaparak düzenledim, kısaca iki dilli bir sözlükte bulmak istediğim özellikleri yansıtmaya çalıştım, hiçbir sözlük düzeninin etkisi altında kalmadan serbest bir tarz (biçim) kullandım diye belirtmektedir.

***Reçnik Na Turcizmi, Arhaizmi, Diyalektizmi i Petko Upotrebuvani İborovi vo Makedonskiot Yazık/ Makedonca 'da Türkçe Kökenli kelimeler, Arhaizm, Lehçe ve Çok Nadir Kullanılan Sözlük:** 217 sayfadan oluşan sözlükte akva, baklava, kadaif, kybaççe, kibrit, kilim, şeker, sarma, boza Muabet, marifet, tabiet, adet unutulmuş veya değişme uğramış kelimelere de verilmektedir.

***Makedonya'daki Türk ve Müslüman Toplumların Dilleri Konusunda Karşılaştırmalı Sözlük (Türkçe-Arnavutça-Boşnakça-Pomakça) (Üsküp-Kalkandelen-Gostivar-Ohri-Resne-İştîp-Pirlepe-Ustrumca-Radoviş):** Mustafa Kahramanyol'un yayına hazırladığı bu sözlük, T.C. Devlet Bakanlığı, TİKA, Bosna-Hersek Dostları Vakfı ve Balkan B.Ö.G. Derneği'nin iş birliği ile 2022'de yayınlanmıştır. Bu çalışma sadece bir sözlük değil aynı zamanda da bir halkbilimi(folklor) çalışmasıdır.

***Bir Söyle İki Dinle:** Yunus Emre Enstitüsü Türkoloji Projesi kapsamında görevlendirilen Mehmet Gedizli,2018 yılında İstanbul'da kitap olarak yayımlanan bu çalışmada Türkçe ve Makedoncadaki ortak kelimeleri sözlükleri tarayarak tespit edilen 3700 kelime alfabetik sırayla verilmiştir. Aynı yazarın Tek Kelimeyle Üç Dil Türkçe, Makedonca ve Arnavutçadaki Ortak Kelimeler" çalışması bu anlamda kayda değer.

3. Yeni Balkan Yayınları

3.1. Tarihçesi, Vizyonu, Misyonu

2010 yılında yayın hayatına başlamış olan Yeni Balkan Yayınevi bugün 111 sayıda kitabın basımını gerçekleştirmiş durumdadır (Eren, 2012:65-98). Yayınevi bugün sadece Üsküp'ün değil Balkanların en büyük Türk yayınevidir. “Geçmişin Mirasını Geleceğe Taşıyoruz” sloganıyla kültürel mirasın yaşatılmasını ve tanıtılmasını ilke edinmiştir.

Yayınevinin ilk kitabı Fahri Kaya'nın 80. yaş günü ile basılan “*Fahri Kaya'nın Gün Bugün*” kitabıdır. Yayınevi fuarlara katılmakta, YTB ve Kültür Bakanlığı ile pek çok ortak projede yer almaktadır. Bu kapsamda Türk halk edebiyatından Nasrettin Hoca, Keloğlan gibi çocukların seveceği eğlenceli karakterler ile Türkçeyi öğretmeye, sevdirmeye, yazdırmaya gayret etmektedir. Kültürel mirasın aktarılmasında “Tarihimizi Boyuyoruz” serisi çıkarılmış, Makedonya Türk çocuklarının Türkçeyi daha iyi öğrenebilmesi için kitap çalışmaları yapmıştır. “*Harfler Ne Yer*” “*Şiirli Alfabe*” bunlardan bazılarıdır. Yayınevi aynı zamanda Makedonya Eğitim Bakanlığının ilkokullar için öngördüğü yardımcı ders kitaplarının devlet ilkokulların kütüphanelerine yeniden dağıtmaya başlamıştır.

Yayınevi sadece çocuklara değil gençlerin de Türkçe hikâyeler ve şiirler yazmasını teşvik etmiş, bunların da basımını gerçekleştirmiştir. Mebruh Mirtoski'nin “*Dünyanın İki Yüzü*” adlı eseri bunlardan birisidir. Ayrıca Makedonya'nın önde gelen yazarlarının biyografilerini de basarak kültürel aktarıma katkıda bulunmuştur. Fahri Kaya, İlhami Emin bunlardan birisidir.

Yeni Balkan Yayınevi'nin yayınladığı eserler şu şekildedir:

1. Anadilimiz Türkçe-3/Benim Adım Türk: Çocuk Şiirleri, Hikâyeleri ve Resimleri, 2021 yılında basıldı.

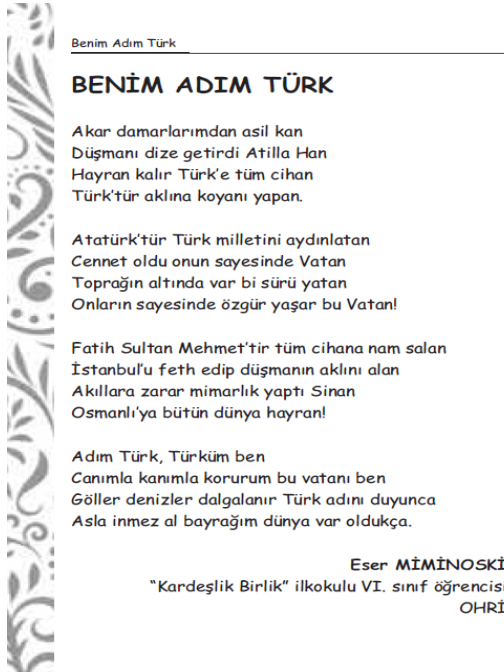
Şekil 2. Benim Adım Türk kitabının kapağı

“Balkanlarda Çocukların Türkçe Sevinci: Bahçe” çocuk dergisi olarak Makedonya çapında açılan bir yarışmada çocukların yaratıcılıklarına sınır konmamış, onların isteklerine göre yazmaları teşvik edilmiştir. Bu da Makedonya genelinde tüm çocuk yazarların “Anadilim Türkçe” eserinde 4 farklı bölümde ve tek çatı altında buluşmasını sağlamıştır. Çocuklar yeteneklerine göre hikâye, kompozisyon, şiir ve resim bölümlerinde kendilerine yer bulmuşlardır. Bazı çocuklar yöresel ağızlarda yazmıştır. Bu da Türkçeyi yeni öğrenenlere ve yöresel dilini kullanarak yazı yazmak isteyenlere de bir umut kaynağı olmuştur. Kitap Cemil Meriç’in sözüyle başlamaktadır. “Her toplum bir kitaba dayanır, senin kitabın hangisi?”

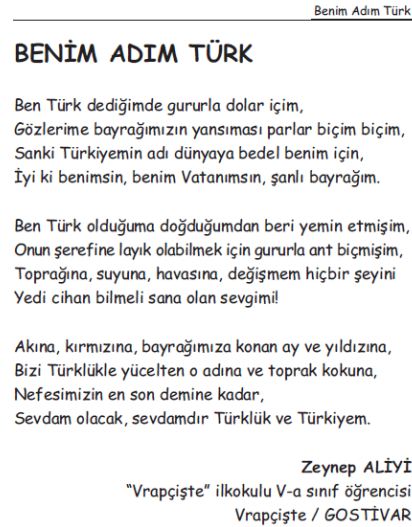
“Bahçe” dergisinin Yayın Yönetmeni Murtaza Suloca “Başlarken” başlığı altında

1904’te çıkan Bahçe dergisiyle birlikte Tomurcuk, Sevinç gibi dergilerin devamı gibi her birinin bir arada bulunduğu birer bahçe gibi olduklarını bu Balkanlardaki tüm çiçeklerin masal, ninni, atasözü, oyunların toplanması gibi düşünerek bu yola çıktıklarını belirtir.

Kitabın önsözünde “şiir dile hizmettir, öğrenim hayatımızın temel malzemesi olan dile hizmet ise, inanca, bilime, millete, medeniyete hizmettir. Kalem, Allah’ın üzerine yemin ettiği değerlerdendir ve Kuran-ı Kerim’de de bir Kalem suresi vardır. Kalemler, sanatçıların insan yararına nice eserler vererek izzetle, kıymetle, hizmetle insanlığı da yükselterek hep yaşayışlarıyla başlar. Dergini tasarımlarını Elyasa Ali yapmaktadır.

(a)

(b)

Şekil 3. Şiir örnekleri, (a) Benim Adım Türk kitabında yer alan şiirlerden bir örnek, (b) Benim Adım Türk kitabından başka bir şiir örneği

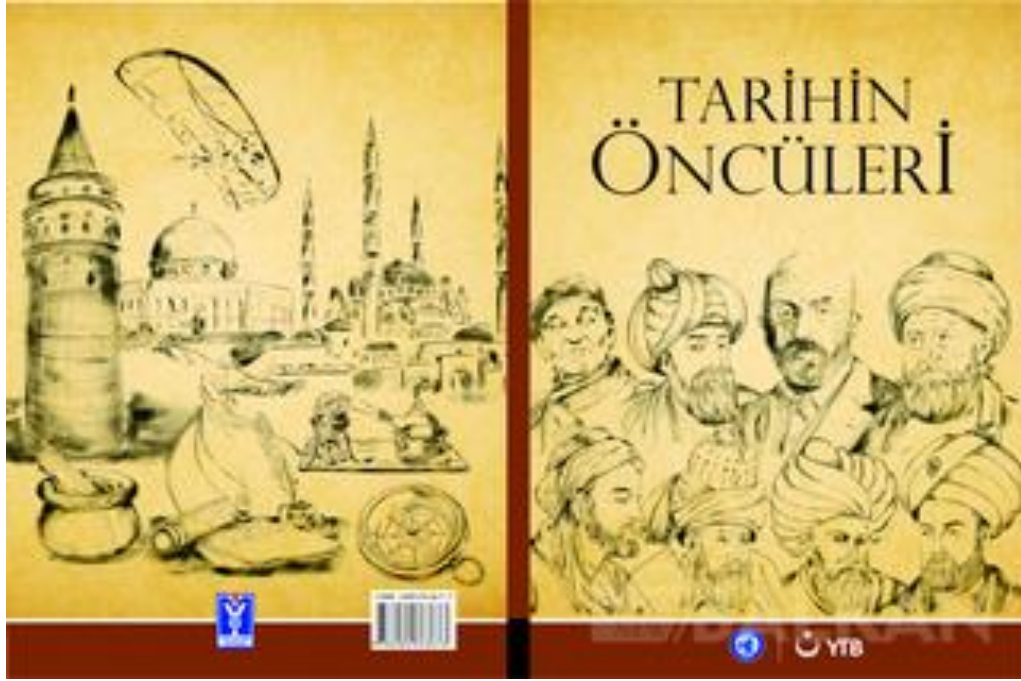
Kitap üç bölümden oluşmaktadır:

1- Bölüm (Hikâye Türü): Anadilimiz Türkçe, Küçük Çocuk ve Yaşlı Adam, Küçük Gemi İsimli hikayelerden oluşmaktadır.

2. Bölüm (Kompozisyon): Türkçenin Zenginliği, Artık Türkçe Konuşuyorum ve 21 aralık isimli yazılardan oluşmaktadır.

3.Bölüm: Güzel Türkçem, Türk'üz, Atatürk ve Türkçe, Türk'ün Türkçe Sevdası isimli yazılardan oluşmaktadır.

2. Tarihin Öncüleri: Reşadiye Salihi, Vildane Şahini, Ödül Cebeci, Perihan Çukiç, Melek Adem, Reyhan Elmaz tarafından yazılmış, 2021 yılında basılmıştır.

Şekil 4. Tarihin Öncüleri kitabının kapağı

Kitapta Cabir Bin Hayan'dan, modern kimyanın kurucusu tarihte ilk uçuşu gerçekleştiren Müslüman âlim Abbas İbn Firnas ile birlikte, Türkçe ve Türk kültüründe yeri bulunan Anadolu ve Balkanların Türk dervişi Sarı Saltuk, hoşgörünün öncüsü Mevlana Celaleddin Rumi, dünyayı güldüren adam Nasreddin Hoca, Anadolu ereni Hacı Bektaşî Veli, Anadolu'da Türkçe şiirin öncüsü tasavvuf ve halk şairi Yunus Emre, İslam dünyasına mevlidi hediye eden şair Süleyman Çelebi, Türk İslam alimi Akşemseddin, ansiklopedist ve sözlükçü Şemsettin Sami Fraşeri, Üsküplü mutasavvıf şair Sadettin Sırrı, vatan şairi Mehmet Akif Ersoy, Türk hikayeciliğinin kurucu ismi Ömer Seyfettin, kaybolan şehrin şairi Yahya Kemal Beyatlı, bilge kral Aliya İzzetbegoviç ve Batı Trakya Türklerinin savunucusu Sadık Ahmet yer almaktadır.

3. Konuşma Kılavuzu (Türkçe-Makedonca-İngilizce): Dr. Sezen Seyfullah tarafından yazılmış 2021 yılında basılmıştır. Çalışmada, Selamlaşma, Günlük Konuşma (cevap-telaffuz), Yiyecek-İçecek, Mevsimler, Aylar, Hafta, Sayılar, Renkler, Yönler, Vücudun Bölümleri, Örnekler ve Alfabetik/Fonetik Karşılaştırma gibi çeşitli bölümler yer almaktadır.

Şekil 5. Konuşma Kılavuzu (Türkçe-Makedonca-İngilizce), (a) Konuşma Kılavuzu kitabının kapağı, (b) Türkçe-Makedonca- İngilizce günlük konuşma örnekleri, (c) Türkçe- Makedonca- İngilizce günlük konuşma örneği

4. Çocuk Dünyası Şiirleri: İbrahim Arslan tarafından yazılmış, 2021 yılında basılmıştır.

Şekil 6. Çocuk Dünyası Şiirlerinin kitap kapağı

Dizelerde “dil, okul, doğa duygusu” “dizelerde hayvan duygusu” “dizelerde sazlar” “dizelerde vatan ve barış sevgisi” “dizelerde çocuk duygusu” bölümlerinden oluşmaktadır.

5. Keloğlan ile Meyve ve Sebzelerin Dünyasına Hoş Geldiniz: Reşadiye Salihi, Vildane Şahini, Ödül Cebeci tarafından yazılmış, 2021 yılında basılmıştır.

Şekil 7. Keloğlan ile Meyve ve Sebzelerin Diyarına Hoş geldiniz kitabının kapağı

6. Keloğlan Türkçe Öğretiyor: Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'nın (YTB) desteğiyle ZOR Derneği tarafından hazırlanan Keloğlan seti 2021 tarihinde basılmıştır. Yazarları, Hacer V. Sulooça, Melek Süleyman'dır. Zor Derneği çocuklara yönelik üç yayın çıkarmıştır. Bunlar: "Keloğlan Türkçe Öğreniyor", "Keloğlan Masalları", "Meyve ve Sebzelelerin Diyarına Hoş Geldiniz" dir.

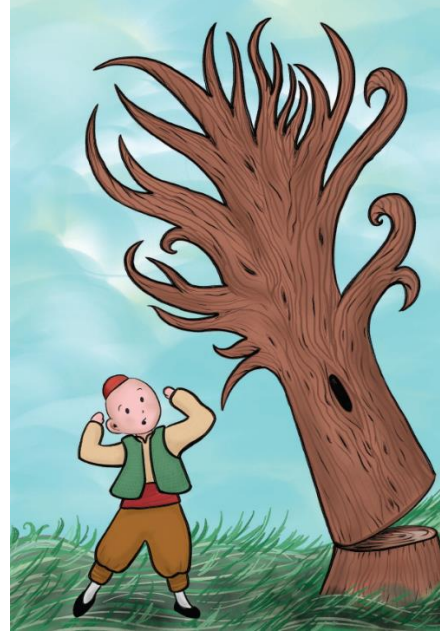
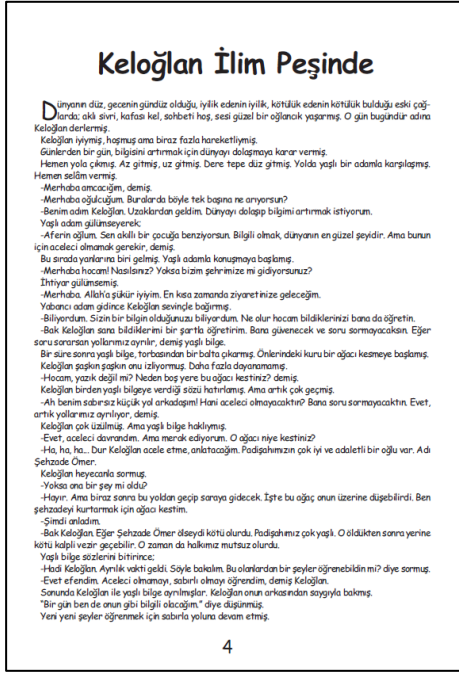
Şekil 8. Keloğlan Alfabemizi Öğreniyor kitap kapağı ve örnek çalışmalar

7. Keloğlan Masalları: Hacer V. Sulooça, Melek Süleyman tarafından yazılmış, 2021 yılında basılmıştır.

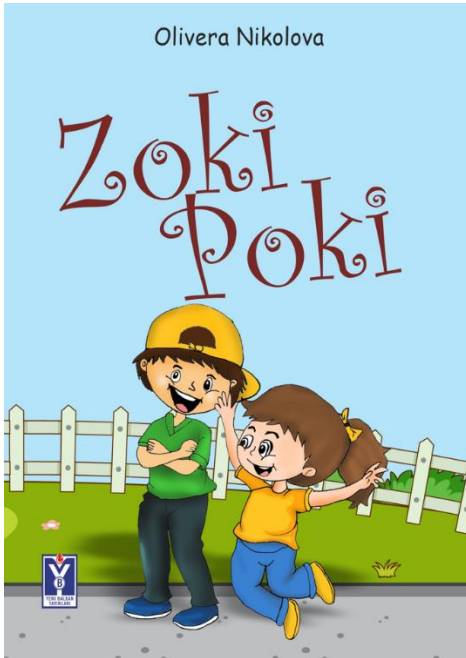
İçindekiler

Keloğlan İlim Peşinde.....	4
Keloğlan ile Hanım Sultan.....	6
Keloğlan ile Değirmenci.....	8
Keloğlan'ın Duası.....	10
Keloğlan Kurda Karşı.....	12
Sihirli Gömlek.....	14
Keloğlan Suskunlar Ülkesinde.....	16
Keloğlan Padişahın Emrinde.....	18
Keloğlan ile Kuyudaki Dev.....	20
Uyduruk Masallar.....	23

Şekil 9. Keloğlan Masalları kitap kapağı ve içeriğe dair örnekler

8. Zoki Poki: Olivera Nikolova (K.M.C. Kültür Bakanlığı destekli) 2021 yılında basılmıştır.

(a)

İÇİNDEKİLER

ZOKİ POKİ KİMDİR VE ONU TANIMAK İSTİYORSANIZ KENDİSİNİ NERDE BULABİLİRSİNİZ?.....	4
ZOKİ POKİ NASIL SAYAR?.....	6
BÜTÜN DÜNYA NEYLE SATIN ALINABİLİR?.....	8
ZOKİ POKİ PARKA GİTMİŞTİ.....	11
NİNE KIZINCA.....	13
KÖYDEN GELEN KONUK.....	15
AYICIK DA GRİPE YAKALANMIŞ.....	18
RESİM.....	21
HAYVANAT BAHÇESİNDE.....	23
KİM NE HAK ETTİYSE.....	24
BALON.....	29
TATLICIKLAR.....	32
BÜYÜK YOLCULUK.....	35
AH NE YAZDI O YAZI.....	37
BULUŞ.....	41

(b)

Şekil 10. Zoki Poki Kitabı, (a) Kitabın kapağı, (b) Kitabın içinde yer alan hikayeler

Zoki Poki kitabı, Makedon bir yazarın Türkçeye çevrilen, hikâye kitabıdır. Hikayelerde, kitabın baş kahramanı olan Zoki'nin günlük hayatından, ailesiyle olan günlük yaşantısı anlatılmaktadır. Zoki Poki kitabı, KMC Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın plan ve programına göre ilkokullarda yardımcı ders kitabı olarak okutulmaktadır.

9. Ağaçlar Dile Gelse: Necati Zekeriya (K.M.C. Kültür Bakanlığı destekli) tarafından yazılmış 2021 yılında basılmıştır.

(a)

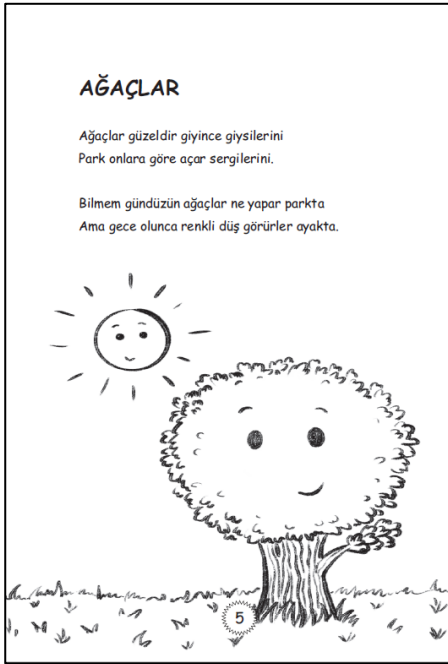
İçindekiler	
Ağaçlar.....	5
Çınar.....	7
Kavak.....	8
Akkavak.....	9
Salkımsöğüt.....	10
Akasya.....	11
Çam.....	13
Selvi.....	14
Kayın.....	15
Oh Anam Ihlamuru Kestiler.....	16
Yasemin.....	17
Kiraz Ağacı.....	18
Ayva Ağacı.....	20
Ihlamur.....	21
Ceviz Ağacı.....	22
Elma Ağacı.....	23
Dut Ağacı.....	25
Şimşir.....	26
Kestane.....	27
Defne.....	28
Vişne Ağacı.....	29

(b)

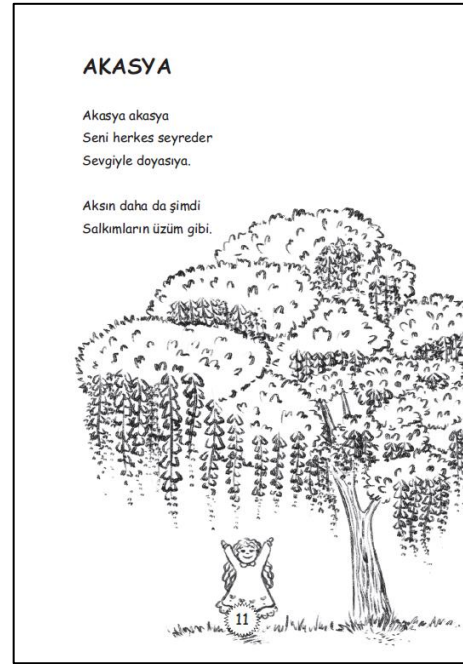
Şeftali Ağacı.....	31
Meşe.....	33
Kızılçik Ağacı.....	34
İncir Ağacı.....	35
Zeytin Ağacı.....	36
Palmiye.....	38
Menekşe.....	39
Hanımel.....	40
Yonca.....	41
Ayçiçeği.....	43
Gül.....	44
Ortanca Çiçeği.....	46
Şeytan Arabası.....	47
Zakkum.....	48
Portakal.....	49
Nar.....	50
Gelincik Böceği.....	51
Ateşböceği.....	52
Gökkuşuğu.....	53
Yıldız.....	54

(c)

Şekil 11. Ağaçlar Dile Gelse kitabı, (a) Kitabın kapağı, (b) Kitabın içeriği, (c) Kitabın içeriği

(a)

(b)

Şekil 12. Ağaçlar Dile Gelse kitabı içerisinde bulunan örnek şiirler, (a) Örnek şiir-1, (b) Örnek şiir-2

Kitap, K.M.C. Millî Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın ilkokullar için öngörmüş olduğu yardımcı ders kitaplarının plan ve programına göre hazırlanmıştır; K.M.C. Kültür Bakanlığı'nın kısmî desteğiyle 2021 yayınlanmıştır. Kitapta, ağaçları anlatan şiirler yer almaktadır.

10. Ramazan Manileri: Kuzey Makedonya, Üsküp, Manastır, Ohri'deki manilerin derlemesinden oluşmaktadır. Sermiyete İsmaili, Biba, Sara, Abedini, Melek Süleyman yazılmış, 2021 yılında basılmıştır.

(a)

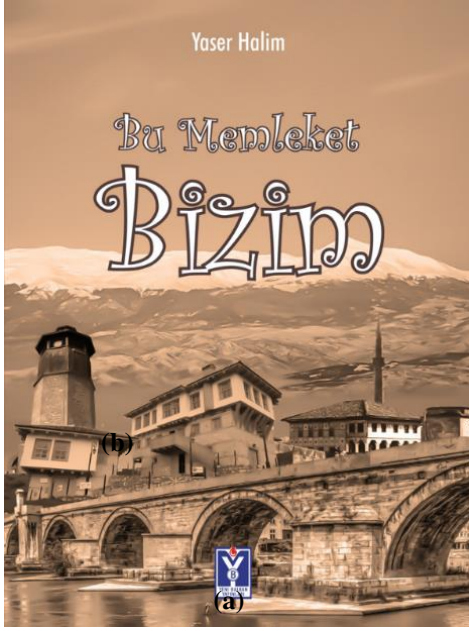
(b)

(c)

Şekil 13. Ramazan Manileri, (a) Kitabının kapağı, (b) Mâni örneği, (c) Ramazan manilerine bir örnek.

11. Bu Memleket Bizim: Yaser Halim (K.M.C. Kültür Bakanlığı destekli) 2021 yılında yayınlanmıştır.

İçindekiler	
Önsöz	5
Bu Memleket Bizim	6
Yılmaz	7
Öksüz Yurdun Çocukları	8
Ben Senin, Sen İse Asırlardır Ben	9
Sen Üzülme	10
Konuşur Diller	11
Bir İhtimal	12
Gidiyor Musun?	13
Sen Kal	14
Senden İbareti	15
Doğu Türkistan	16
Rüzgâra Doğru	17
Gelsinler	18
Neylersin	19
Rusendil	20
Aynaya Tutun	21
Birazdan	22
İntikam	23
Bir Meçhule Feda Ettim Kendimi	24
Ansızın Gelebiliriz	25
Gül Sen Gülüm	26
Göçe Zorlanır Turnalar	27
Çıpındıkça Bahyoruz	28
Selman	29
Nene Hatun	30
Gökkuşluğu Kırmıtları	31
Hasta Düştü Sultan Süleyman	32
Sevdalar Mahallesi	33
Raptıstahlı İki Kahraman	34
Kıyamet Yaylasının Gülleri	35
Sofistike Sev giliim	36
Umutlanırım	37
Bakışların	38
Dünya Amerika'dan Büyük	39

(b)

BU MEMLEKET BİZİM	
Dön Gel Diyarına	40
Kardaşım	41
Cengâver	42
Çıkıp Gideceğim Hatice	43
Kudüs	44
Gönüller Sultanı	45
Beni	46
Deliye Döndük Deliye	47
Yollar Çıkar Kudüs'e	48
Sökmeli Kaldırımları	49
Üsküp	50
Gidelim Yüreklî Çocuk	51
Dalgalan Bayrağım	52
Olursa Böyle Olsun	53
Şerefim	54
Mutluluk Masalı	55
Cemre'm	56
Yoksa Aşkta mı?	57
Alafranga	58
Uğurlar Olsun	59
Şar Dağı	60
İncir Ağacı Gölgesinde Ceketin	61
Ezanlar Ağır Gelir	62
Haber Gönder Azrail'e	63
Civanım	64
Bir Gün	65
Baba	66

(c)

YASER HALİM	
Önsöz Üzerine Üç Beş Kelâm	
<p>Değerli okuyucular, çok kıymetli dostlarım. Bilmenizi isterim ki elinizde tuttuğunuz yeni şiir kitabımla, gönül telinize dokunacak olmanın sevinci içerisindeyim. 'Bu Memleket Bizim' deyip doğup büyüdüğüm memleketin güzelliklerini, hüznelerini ve çeşit çeşit renklerini çok uzaklardan şiirlerime eklemeye gayret ettim. Gurbet ille-rinde, yüreğime sızan hasret ile uzaktan sevmeye meşakkatini huzurda beyan etmeye çabaladım.</p> <p>Bunun yanı sıra etkilendiğim, içimde iz bırakan kimi vazi-yetleri de dörtlüklere sığdırmaya çalıştım. Bilindiği üzere içimizde birikmiş çılgınlıkları, olumsuzlukları, çoğu kez yazıp okuduğumuz yahut kulak verdiğimiz şiirler dindir. Ağır yaşamın yükünü, üç beş şiirle bir nebzecek de olsa üzeriniz-den savumuşsam kendimi bahtiyar sayarım.</p> <p>Üsküp'te hamallığına başladığım şiirin, uzak şehirlerde bulan-siz dostane gönülleri dolaştıkça ferahlıyorum. Bana yazmanın o güzel hevesiniz içime inceden inceye işleyen, yüreğimdiki değeri bir gazeteden öte olan Kuzey Makedonya Türklerinin sesi Yeni Balkan gazetesine minnettarlığımı, siz değerli okuyucuların sayesinde binlerce kez ifade etmek isti-yorum.</p> <p>Daha öğrencilik yıllarımda bana 'şiir dilin farkındalık yaratıyor, sakın bırakma' diyen çınarlarımızdan merhum Fahri Kaya'yı, aynı zamanda şiir zevkini Üsküp Çarşısında demlenmiş bir çay ile tattıran merhum şairimiz Fahri Ali'yi rahmetle yâd ediyorum. Üzerimde her ikisinin emeği çok büyüktür.</p> <p>Muhakkak ki ailem ile siz dostlarımla geldiğim bu noktada ve gelecekteki hedeflerimde destekleriniz büyük önem arz etmektedir. Bu hususta herkese yüreğime teşekkürlerimi sunuyorum. Kaleme aldıklarımla istemeden hoş bir gönül kırmış isem de, huzurunuzda affına sığınmıyorum.</p> <p>Bir tekrar aynı mutluluğu, aynı heyecanı, aynı gurur ve yeni yeni şiirleri paylaşacağımız nice güzel eserlerde buluşmak ümidiyle...</p>	
(d)	
Yaser Halim	

Şekil 14. Bu Memleket Bizim Kitabı (a) Kitabın kapağı, (b) Kitabın içeriği, (c) Kitabın içeriği, (d) Kitabın önsözü

12. Eğitimci Yazar Recep Murat Bugariç Hayatı, Sanatı, Eserleri: Dr. Öğr. Üyesi Zeki Gürel, Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ Gürel tarafından yazıldı, 2021’de basıldı.

(a)

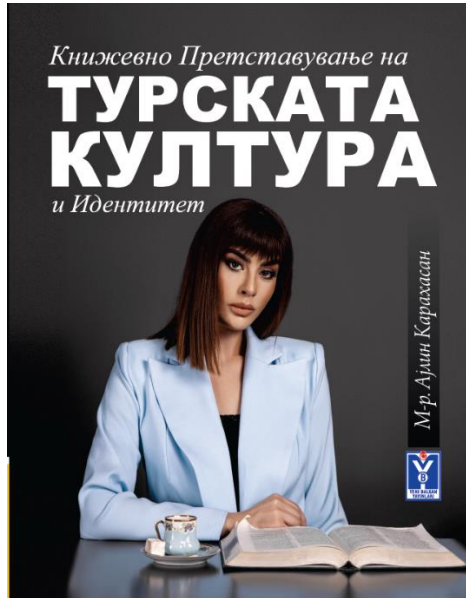
EĞİTİMCI YAZAR RECEP MURAT BUGARIÇ HAYATI-SANATI-ESERLERİ	
Hatıraları	
Ezdirmediğim Çocukluğum	92
Dergi ve Gazete Yazıları	
Öğretimde Lektörün Yeri	99
Hasan Mercan'a Cevabım	107
Öğretmenlerimiz Bir de Lektöre Karşı Kur Anlayışımız	110
Çevirileri	
Joliye Karşılaşma	113
RECEP MURAT BUGARIÇ İÇİN NE DEDİLER	
Recep M. Bugariç	
Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir HAYBER	115
Recep Bugariç ve Öykülerle Öğretmek	121
Çiğdem ÜLKER	121
Recep Murat'ın Dilimizi Öğrenelim Kitabı Üzerine ve Ötesi	123
Hasan MERCAN	123
Recep Murat	125
Nusret Diyo ÜLKÜ	127
KAYNAKÇA	128
RECEP MURAT BUGARIÇ ALBÜMÜNDEN	135

4

(b)

Şekil 15. Eğitimci Yazar Recep Murat Bugariç Hayatı, Sanatı, Eserleri (a) Kitabın kapağı, (b) Kitabın içeriğine dair bir örnek

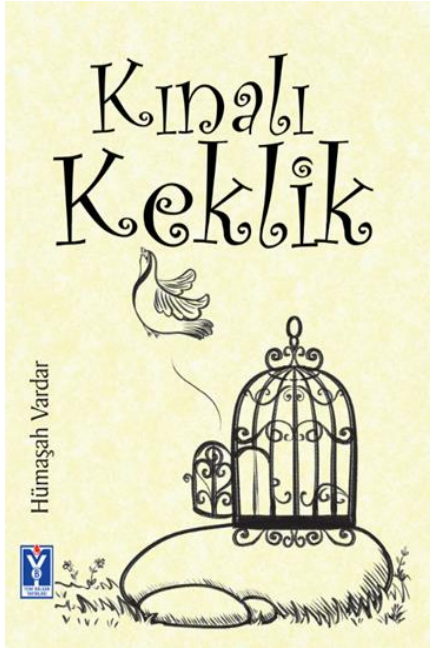
13. Knijevno Pretstavuvanye Na Turskata Kultura İ İdentitet (Türk Kültürü ve Kimliğinin Edebi Tanımı): M-r. Aylin Karahasani (K.M.C. Kültür Bakanlığı destekli) ile 2021 yılında basılmıştır.

Şekil 16. Türk Kültürü ve Kimliğinin Edebi Tanıtımı kitabının kapağı

Kuzey Makedonya Kültür Bakanlığı'nın kısmî desteğiyle Makedonca olarak yayınlanan “**Türk Kültürü ve Kimliğinin Edebi Tanımı**” kitabı, Aylin Karahasan kitabında Türk kimliğini, Makedon romanlarında Türklerin yerini anlatırken, giriş bölümünün haricinde Sosyal Gerçekler Bağlamında Kültür ve Kimlik, Ötekinin İmajı ve Edebiyat, Makedon Romanında Gelişmiş ve Temsili Konular, Kaynakça gibi bölümleri ele alıyor.

14. Kınalı Keklik: Hümaşah Vardar (K.M.C. Kültür Bakanlığı destekli) tarafından yazılmış, 2021 yılında basılmıştır.

(a)

İçindekiler	
KARAFATMA	4
YENİ YIL DİLEKLERİ	7
EMRE OKULA BAŞLIYOR	10
SINIF ARKADAŞLARI	12
AIDA BÜYÜK KIZ OLDU	15
KÜÇÜK DEYANIN NOTLARI	19
DOĞRU ÖĞRENCİ	21
ARKADAŞLIK	24
KINALI KEKLİK	25
SEVGİ	28
CANLI NOEL AĞACI	30
CONİ	33
MAKASLAR	35
SALYANGOZ	37
ANA KEDİ	41
YILAN	45
SERÇE	47

(b)

Şekil 17. Kınalı Keklik kitabı (a) Kitabın kapağı (b) Kitabın içeriğine dair bir örnek

KARAFATMA

Olgun bir sabah erken uyanmıştı. Hergünkü gibi, anne ve babası sabah erken işe gitmişlerdi. Olgun evde kızkardeşleri ile kalmıştı. Kardeşlerinden en erken uyanan Olgun, karyolasından iner, kardeşleri kalkmaya kadar oyuncaklarıyla oynardı.

Bu sabah öyle değildi. Bir karafatma, Olgun'un hergünkü oyunlarını bozmuştu. Ayten ile Gülten bir karyolada, Olgun ise karşı taraftaki karyolada yatırdı.

Ablaları mişil mişil uyurken, karyolaları arasında kilim üzerine büyük kara bir karafatma kıpırdayıp duruyordu. Olgun ilkin iyice baktı. Gözlerine inanamıyordu. Böyle bir böceği ilk kez görüyordu. Çok ürktü. Korktu. Yatağında korkudan donakaldı. Titremeğe başladı. Kara gözleri karafatmanın hareketlerini izliyordu. Karafatmaya baktıkça, sanki o kadar daha büyük görüyordu böceği. Sanki böcek durmadan ve hızlı büyüyordu bizim Olgun'un karşısında. Karafatma kıpırdamaya başlayınca, Olgun yorgan altında gezinmeye başladı. Karafatmanın karyolasına tırmanmasını bekliyordu. Yorganın altında nefessiz kalınca yorgani aralayarak bir gözle karafatmanın yerinde olup olmadığına bakıyor, öteki gözle de odadaki durumu gözliyordu. Bol bol nefes alıyordu yorgani açınca. Karafatmanın yerinde durduğunu görünce rahatlıyordu. Bu duruma uzun süre dayanamadı.

-Gülten, Ayten kalkın. Bakın odamızda ne var, diye yavaş yavaş seslendi kızkardeşlerine Olgun.

Ablaları derin derin uykulardaydı. Olgun kızkardeşlerinin uymadıklarını görünce her defasında sesini daha yükseltiyor, kardeşlerini uyandırmaya çalışıyordu. Fakat bu işte başaramadı. Sinirlendi, kızdı ve ovazla ağlamaya başladı.

4

Neden sonra Gülten ile Ayten uyardı. Karyoladan inen-cekleri bir sırada Olgun yükek sesle:

-Aman, karyoladan inmeyin, diyerek gösterdi karafatmayı. Bakın yerde büyük bir böcek var, sakın kıpırdamayın. Sizi ısırır, sakar. Ölürsünüz sonra.

Bu sözleri hem söylüyor hem ağlıyordu. Ablaları tekrar yorgan altına girerler ve yavaşça kilimin üstünde duran böceğe baktılar. Böceğin karafatma

5

Şekil 18. Kınalı Keklik kitabından bir hikaye örneği.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın kısmî desteğiyle yayınlanan ve Makedonya Türk Edebiyatı'nın yazarlarından biri olan Hümaşah Vardar'ın "Kınalı Keklik" adlı kitabında çocukların kimi zaman kendilerini, kendi hayatlarını bulacakları birbirinden güzel hikâyeleri yer alıyor. Kitapta çocukların maceraları, dostlukları, mutlulukları anlatılıyor.

15. Dünü Bugüne Bugünü Yarına Bağlayan Köprü-2/Emekli Öğretmenlerimiz 2020-2021: Hacer V. Sulooça, Melek Süleyman tarafından yazılmış, 2022 yılında basılmıştır.

Şekil 19. Dünü Bugüne Bugünü Yarına Bağlayan Köprü-2/Emekli Öğretmenlerimiz 2020-2021

24 Kasım Öğretmenler Günü vesilesiyle, ömürlerinin büyük bir çoğunluğunu, bir milletin ruhu ve var oluşu olan çocukları yetiştirmeye adanmış emekli öğretmenler için hazırlanan bir kitap. 2020-2021 eğitim yılında Kuzey Makedonya'daki ilkokullardan emekliye ayrılan 14 öğretmenin hayat hikayesine, öğretmenlik günlerine yer verildiği ve Hacer V. Sulooça ile Melek Süleyman tarafından hazırlanan "Dünü Bugüne Bugünü Yarına Bağlayan Köprü-2/Emekli Öğretmenlerimiz 2020-2021" adlı kitapta, Kuzey Makedonya'nın değişik bölgelerindeki okullarda uzun yıllar öğretmenlik yapan öğretmenlerin arasında Şencan Doksançe, Hakim Diko, Neim Feyzo, Feramez Zekir, Edita Muça, Aysel Bahri, Şermin Kain, Gülşen Kerala, Hacer Ali, Sevim Abaz, Cemile Ali, Remziye Etemi, Selvet Emin ve hayatta olsaydı bu yıl emekliye ayrılacak olan Sıdıka Ağa yer alıyor.

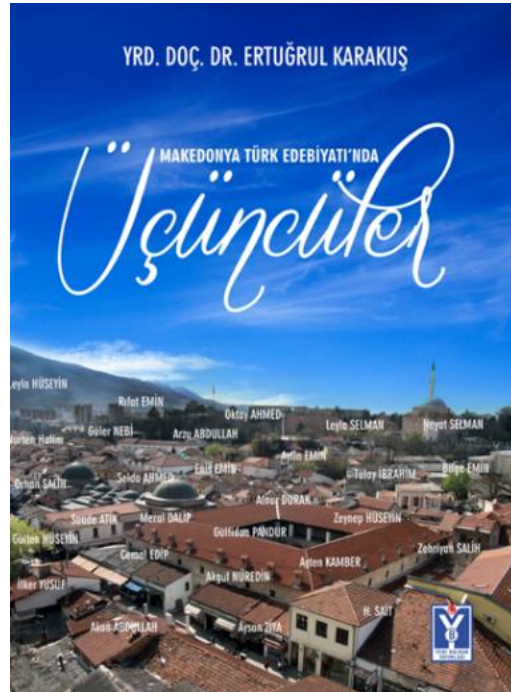
16. Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı: Kitap, Yar. Doç. Ertuğrul Karakuş tarafından yazılmış 2015 yılında basılmıştır. 1965-2001 yılları arasında yaklaşık 36 yıl boyunca yayımlanan Sesler Dergisindeki Makedonya ve Kosova Türkleri tarafından yazılan şiir ve hikâye incelemelerinden oluşmaktadır.

Şekil 20. Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Makedonya ve Kosova Edebiyatı

Kitap Makedonya ve Kosova Türk tarihiyle başlamaktadır. Ardından Makedonya ve Kosova’da Türklerin edebiyatı, kaynakları, Makedonya ve Kosova’da Türkçe basın ile başlar. Sesler Dergisi üzerine şekil, konu, üslup incelemeleriyle devam eder. 3. Bölümde Sesler Dergisinde yayımlanan hikâyelerde dil, zaman, mekân, din, çocuk, milli kimlik, yurt sevgisi, savaş gibi konuları inceler.

17.Makedonya Türk Edebiyatında Üçüncüler: Yar. Doç. Dr. Ertuğrul Karakuş tarafından yazılmış, 2014 yılında basılmıştır.

Şekil 21. Makedonya Türk Edebiyatında Üçüncüler

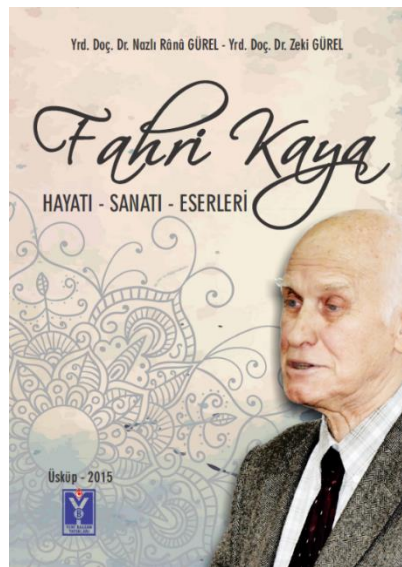
Kitap, Makedonya da Türk Edebiyatı ile başlamaktadır. Ardından Üçüncüler adı verilen topluluğun kuruluşu, hedefleri, Üçüncüler Dergisi, şekil sayfa düzenlemesi, özellikleri, muhteva özellikleri, yazar kadrosu, yayın seyri, topluluğun son bulması, kurucu yazarlarla görüşmeler ve üçüncü yazarlar ile devam etmektedir. Kitap metin örnekleriyle tamamlanmaktadır.

18. Rumeli’de Türk Kültürü: İsmail Eren tarafından yazılmış 2010 yılında basılmıştır. Üsküp’te hıdrellez adetleri, Koçana ve Manastır atasözleri, Bulgarca’da kullanılan Türkçe atasözleri ve deyimler, Kiril harfleriyle yayımlanmış Üsküp manileri, Makedonların kullanmış oldukları Türk atasözleri ve deyimler gibi bölümlerden oluşmaktadır.

Şekil 22. Rumeli’de Türk Kültürü kitabının kapağı

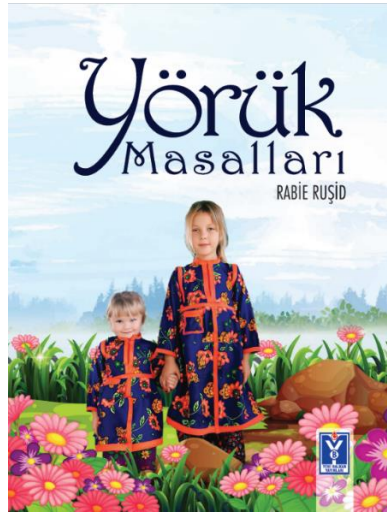
19. Fahri Kaya Hayatı Sanatı Eserleri: Yar. Doç.Dr. Nazlı Rana Gürel, Zeki Gürel tarafından yazılmış, 2015 yılında basılmıştır.

Şekil 23. Fahri Kaya- Hayatı- Sanatı-Eserleri

Kitapta Üzeyir, Küçük Hanım, Çikolata Nestle Al Canını Besle, Lamba Yanı Kaldı hikayeleri bulunmaktadır. Bununla birlikte Atatürk'ün Manastır yılları, Yugoslavya Türk şiiri tiyatro ve dram edebiyatımız, tasavvuf şairlerimizden Fettah Rauf, folklorumuzu derleme çalışmalarımızın öncüsü Hüseyi Süleyman, Osmanlı edebiyatımızın ayrılmaz bir bölümü olan Boşnak edebiyatı, çağdaş Makedon şiiri, Makedon hikayesi hakkında birkaç söz bölümleriyle Makedonya'da Türkçe basın yayın hayatı, 2. Dünya savaşından günümüze kadar Makedonya'da yayınlanan Türkçe dilbilgisi kitapları ile " Bu Topraklarda Varlığımızı İspat Etmek İçin Yazıyorum" adlı mülakat ve Fahri Kaya'nın aldığı ödüller ile İrfan Üner Nasrattınoğlu, Mustafa İsen, Yavuz Bülent Bakiler Murteza Suluoca gibi bölümler yer almakta ve fotoğraflarla desteklenmektedir. 1. Bölüm hayatı sanatı eserleri 2. Bölüm eserlerinden örnekler.

20. Yörük Masalları: 2019 yılında Rabie Ruşid tarafından yazılmıştır.

Şekil 24. Yörük Masalları kitabının kapağı

Yazar Makedon masalları konusunda çalışmaların zayıf kaldığını pek çok yaşayan değerini kayıtlar altına alınmadığını belirtmiştir. Kitapta toplam 39 tane masal vardır. Horoz İle Çan, Ayı İle Tilki, Tavşanlarla Kurbağalar, Damatla Kaynana, Kurbağ Gelin ve Sığırtmaç Masalı gibi pek çok masal yer almaktadır.

21. Atalardan Armağan Güzel Türkçem: Yeni Balkan Yayınevinin Balkanlarda Çocukların Türkçe Sevinci: Bahçe Çocuk Dergisi olarak Kuzey Makedonya çapında açtığı ikinci yarışmaya katılan öğrencilerin şiirleri, kompozisyonları, resimleri, hikayeleri, mani ve düzyazılardan oluşan bir kitaptır.

Şekil 25. Atalardan Armağan Güzel Türkçem kitabının kapağı

22. Şafak Sökerken: Fahri Kaya tarafından 2012 yılında yazılmıştır. Fahri Kaya: Makedonya’da Türk Kültürünün Dünü Bugünü ve Yarını, Makedon Türk Edebiyatında Dram Türü, Tefeyyüz ve Edebiyatımız, Sesler Dergisinin 40. Yılı, Zagreb’de Türkçe Yayımlanan Doğu Batı Dergisi, Yıldız Dergisi, Folklorumuzun Büyükelçisi “Yeni Yol”, Kültür ve Eğitim Tarihimizde “Yücelciler” gibi yazılardan oluşmaktadır.

(a)

Tefek Sözer

ÖNSÖZ

Balkan Savaşları ile Osmanlıların kaybettikleri Rumeli’de besyüz küsur yıl süren büyük bir imparatorluğun derin izleri kaldı. Aradan yüzyıl geçmesine rağmen bu izler bugün de var. Vaktiyle Rumeli Beylerbeyi olarak bilinen bölgenin, bugün neresine giderseniz gidin görkemli, göz kamaştırıcı bir anıta rastlarsınız. Osmanlı döneminde inşa edilen ve minareleri göklere tırmanan camilerin çoğu bugün bile ibadete açık. Hanlar, hamamlar ve köprülerin önemli bir kısmı da güzelliğini ve göz alıcılığını hala korumaktadır. Osmanlı uygarlığının mediyatta olduğu kadar, maneviyata da önem verdiklerinden, Balkan uluslarının dillerinde, halk bilimlerinde, örf ve adet ile inançlarında da Osmanlıların büyük etkisi görülmektedir.

Osmanlı uygarlığının bu bölgelerde kalıcı ve derin izler bırakmasının başlıca nedenini bunun yüksek değerinde aramak gerek. Buralara ayak bastıklarında, Osmanlılar yeni ülkelerini inar ederken, var olan yerleşim merkezlerini genişletti, yeniler kurdu, yaşam koşullarını iyileştirdi, daha gönüllü bir yaşamın temellerini attı.

Zamanın deşlamasına ve Türk, Osmanlı, Müslüman düşmanlıklara rağmen Osmanlı medeniyetinin günümüzde bile bu bölgelerde yaşamaya devam etmesinde, Evladi Fatihan’ın da büyük payı vardır. Rumeli Türkleri, Müslümanlar, tarihi anıtları atalarından kalma çok değerli bir varlık, paha biçilmez miras olarak bilinçli bir biçimde korumak için yıllar boyunca olağan üsti gayret göstermiş ve bu ata yadigarını karşı bugün de büyük önem vermektedir.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, Osmanlı tarihi eserlerini korumakla birlikte örf ve adetlerimizi de daha iyi bir biçimde canlandırıp geliştirmek imkanlarına sahip olduk. Balkan Savaşları’ndan sonra kapanan eğitim kurumlarımızı yeniledik, milli kültürümüze yeni boyutlar vermeye başladık ve bu alanlarda iyice bir yol aldık. Bu yolda kösele yırtanlardan biri

(b)

Şekil 26. Şafak Sözer Kitabı (a) Kitap kapağı, (b) Kitabın önsözünden bir kesit

Bulgular ve Değerlendirme

Üsküp'te 2010 yılında yayın hayatına başlayan ve 100'ü aşkın eser basarak Türkçenin öğretilmesi Türk kültürünün aktarılması Türk değerlerinin yaşatılması üzerinde yoğun bir çalışma yürüten Yeni Balkan Yayınevi, aynı zamanda Türkçe'ye gönül verenleri de unutmamıştır. Bir yandan Ramazan manileri, Türkçe atasözleri, Keloğlan masalları gibi çalışmaları yaparken diğer yandan da Fahri Kaya, Recep Bugariç gibi fikir ve sanat adamlarını da işlemiştir.

Yukarıda incelenen Yeni Balkan yayınlarının pek geniş bir kısmının çocuklara hitap ettiği görülmektedir. Bu durum Balkanlardaki pek çok yayın organı için geçerlidir. Kosova'da çıkan Türkçem dergisi, Makedonya'da çıkan *Tomurcuk* ve *Sevinç* dergileri, Yunanistan'da çıkan *Aliş* dergisi, Gümülcine'de çıkan *Arkadaş Çocuk*, Gümülcine Büyük Müsellim Köyünde çıkan *Pınar Çocuk* dergisi de bunu destekler niteliktedir. Yeni Balkan yayınlarının çocuklara Türkçeyi severek, eğlenerek, öğretmeye çalışması, hediyelerle Türkçe kullanımını ve yazımını desteklemesi küçük yaştan itibaren Türkçeyi öğrenen, damağında bunun tadı, zihninde Türkçe sevdası olan gençler yetişmesine katkı sunması açısından önemlidir.

Yayınevinin çalışmalarını matbu olarak basıp okullara dağıtması çok kıymetli olmakla birlikte dijital çağın gereği olarak çalışmaların elektronik ortama aktarılması ilaveten yayın alanını genişletip kutu oyunlar veya e-uygulamalar ile daha geniş kitlelere ulaşması önerilebilir.

Bir bölgede dilin kullanımı kültürün aktarılmasında çalışma yürütebilmek için okullarda okutulması, televizyon medya ve basında yer alması çok önemlidir. Bu anlamda yayınevi çalışmaları önem arz etmektedir.

Cemil Meriç'in "*hür tefekkürün kalesi*" olarak değerlendirdiği dergileri düşündüğümüzde bölgedeki basın yayın faaliyetlerinin özgür düşüncüyü aktarma, kamuoyu oluşturma noktasında katkısı göz ardı edilmemelidir.

Bu kapsamda 2022 yılından itibaren yayın hayatına giren YTB tarafından çıkarılan "*Bağlar*" dergisi de adından da anlaşılacağı üzere kültürel bağları ve kuşatıcılığı çağrıştırmaktadır.

Tüm bu noktalardan hareketle Balkanlarda Türkçenin sesini, nefesini, ezgisini duyuran, hissettiren, tattıran, Yeni Balkan yayınlarının Türkçe ve Türk kültürüne katkısı incelenmeye değerdir. İlaveten bu tarz çalışmaların artırılması ve akademik anlamda da desteklenmesi de önem arz etmektedir.

21 Aralık Makedonya Türkleri Türkçe Bayramı, bir milletin varoluşunun en güzel göstergesi kültürel aktarımını sağlayan en büyük aracı ve kültürel zenginliğinin aynası olan dilinin bir gün bile olsa kutlanabilmesi mühimdir.

MATÜSİTEB gibi STK'lar ile Uluslararası Balkan Üniversitesi, Kiril Metodi Üniversitesi gibi üniversitelerin Türkoloji bölümlerinin çalışmaları daha fazla desteklenmeli bölgedeki Türkçe faaliyetleri tüm paydaşların eşgüdümlü hareketiyle güç kazanmalıdır.

Türkiye'den görevlendirilen ve Türkçe/Türk kültürünü öğretecek öğretmenlerin bölgeye hakimiyeti, bölgeye faydası, yapacağı projeler artı puan olarak değerlendirilmelidir. Bu amaçla görevlendirilen akademisyenlerin ilgili yayınevi gibi kuruluşlarla yayın ve faaliyet sayısı artırılmalıdır. Akademik olarak danışmanlık ve destek vermelidir.

Makedonya ve Türkiye’deki yüksek öğrenim kurumlarındaki Türkoloji, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Türkçe öğretmenliği gibi bölümlerdeki öğrencilerin her iki kültür ve edebiyatını öğrenebileceği daha fazla dersin açılması öğrencilere katkı sunacaktır.

Bununla beraber öğrencilerin ders dışı faaliyet olarak Türkçe öğretimine destek verecek bu tarz yayınevi faaliyetlerinde stajyer, bursiyer olarak görev alması, yarışmalar, sunumlar tertip etmesi etki alanını genişletecektir.

Balkanlarda Türkçe öğretiminde görsel medya da desteklenmeli Türk dizilerinin izletilmesi hususunda gerekli bağlantılar kurulmalıdır.

Yayınevinin ders kitapları noktasındaki çalışmaları Türkiye ile yapılacak olan kardeş okul projeleriyle de desteklenmelidir. Üsküp’teki en köklü Türk okulu olan Tefeyyüz okulunun Türkiye’deki pek çok okul ile kardeş okul çalışmaları yürüttüğü yaptığımız pek çok görüşmede görülmüştür. Öğrencilerin Türkçe ve Türkiye’yi Türk kültürünü sadece ders kitaplarından değil görerek yaşayarak öğrenmesi için değişim programları, ortak etkinlikler desteklenmelidir.

Kaynakça

- Abbas, Z. B. (1999). Makedonya’da Türklerin Eğitimi (1912-1996), Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni, (20-24 Haziran 1998), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara
- Akalın, H. Ş. (2002). Makedonya’da Eğitim Dili Olarak Türkçe, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 13, s. 7-14.
- Aliov M. (2019). Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatına Katkısı Bakımından Köprü Dergisi’nde Çıkan Şiirler Üzerine Tematik Bir İnceleme (2002-2017)
- Çelebi, T., (2014). Makedonya Türk Çocuk Edebiyatında Sevinç Dergisi ve Bu Dergideki Şiirler Üzerine Tematik Bir İnceleme, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü TDA-Türk Dünyası Edebiyatları Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, s. 51.
- Çelik, M.& Kurtiş, M. (2017). Makedonya Türk Çocuk Dergiciliğinde Kardelen, Geçmişten Günümüze Türkçenin Balkanlarda Süreli Yayınlardaki Yeri ve Önemi Sempozyumu Tebliğ Kitabı, 11-14 Mayıs 2017, Bosna Hersek-Zenica, Sarajevo, s. 404-415.
- Çelik, M., & Gürel, Z. (2019). Kuzey Makedonya’da Yayınlanan Türkçe Çocuk Dergileri, III. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, ss.21-27.
- Çelik, M., & Zeki, G. (2017). Balkanlarda Çocukların Türkçe Sevinci Bahçe Çocuk Dergisi, 22. Uluslar arası Türk Kültürü Sempozyumu,ss 101-109.
- Çelik, M., & Kurtiş, M., (2017). Makedonya Türk Çocuk Yayıncılığında "Kardelen", s. 404.
- Demir, N.; Kayadibi, N. (2012). Makedonya’ dan Uzanan Türkçe Bir Köprü: “Köprü Dergisi”, *ZfWT*, Volume 4, No 3, s. 7-25.
- Derman O. (2017). Makedonya’daki Türkler Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Doktora tezi, 155.
- Emin O. (2020). Balkanlarda Türk Kültürünün Kaybolan Değerleri Kuzey Makedonya, Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi, Gümüşhane, 26-34.
- Eren, İ. (2012). Rumeli’de Türk Kültürü, “Yugoslav Topraklarında Türkçe Basın”, Üsküp, Yeni Balkan Yayınları, s. 65-98.
- Güler E., (2013). Makedonya'daki Türklerin Sesi: Sesler Dergisi ve Sesler Dergisindeki Bosna-Hersek Edebiyatı Üzerine Bir İnceleme, s. 164
- Hacısalıhoğlu, M. (2003), Makedonya, TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara.
- Hafız N. (1999). "Yugoslavya’da Türkçe Öğretim Üniversite Düzeyinde", Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı Şöleni Bildiriler Kitabı, TDK Yayınları, Ankara, 1999, s.245-246.
- Halaçoğlu, Y. (2006). XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin İskânı, T.T.K. Basımevi, Ankara
- Hasan, H. (2004). Bugünkü Makedonca Sözlükte Türkçe ve Türkçeleşmiş Kelimeler, Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, (20-26 Eylül), Ankara.
- İsen, M. (2002). Makedonya ve Kosova Türkleri Edebiyatı, *Türkler*, s. 464- 469.
- İslam A., (2001). Balkanlarda Türkçe Basın Hakkında Bir Değerlendirme, *Bilig-19/Güz’2001*, ss. 54-67.

- Kalın Salı F. (2020). Kuzey Makedonya’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Karşılaştıkları Zorluklar, Çanakale On sekiz Mart Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Karakuş, E. (2013). Sesler Dergisi Üzerinde Bir İnceleme, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karakuş, E., & Halil Skenderi, S. (2017). Makedonya'da Yayınlanan "Hilal" Dergisindeki Türkçe-Edebiyat Faaliyetlerine Bir Bakış, Geçmişten Günümüze Türkçenin Balkanlarda Süreli Yayınlardaki Yeri ve Önemi Sempozyumu Tebliğ Kitabı, 11-14 Mayıs 2017, Bosna Hersek-Zenica, Sarajeva, s.178.
- Karasu, A. (2011). Makedonca Arnavutça Türkçe Üç Dilli Sözlükte Rumeli Ağzı Hususiyetleri, 4. Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı, Edirne.
- Kaya, F. (2010). Makedonya’da Türkçe Yayın Hayatı, Fahri Kaya Hayatı-Sanatı Eserleri, Berikan Yay., Ankara, s. 332-366.
- Kayadibi, N. (2016). Makedonya'da İlköğretim Okullarında Türkçe Eğitimi (7. Sınıf Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kayadibi, N. (2017). Makedonya’ da Türkçe Öğretmeni Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Yetiştirme, Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları, Volume 5/1, s. 15–25.
- Kıymaz M. (2019). Balkanlar’da Türkçenin Sesi Necati Zekeriya ve Onun Antolojiler Yoluyla Makedonya’da Türkçeyi Yaşatma Çabası, *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumu*, 211.
- Koca S.K., (2017). Makedonya' da Türkçe Yayınlanan Bir Özel Gazete "Yeni Balkan" 630.
- Kul E. (2022). Makedonya’da Evlâd-ı Fatihân Torunları (Sorunlar Çözüm Önerileri) *Avrasya İncelemeleri Dergisi*. 191-221.
- Mechmet C. (2016). Batı Trakya’da Yayınlanan Çocuk Dergileri Üzerine Bir Araştırma, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s.42.
- Nasrattınoğlu İ.Ü. (2017) Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu ve Karma Türk Sanatları Sergisi Üsküp-Makedonya 05-09 Mayıs 2017 Bildiri ve Katalog, Ankara, Türk Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu Yayını, s.101-110.
- Okumuş S. (2022). Kosova ve Kuzey Makedonya’da Türkçe Yayınlanan Çocuk Dergilerinde Anlatı Türleri: Hikâye, Masal, Efsane, Destan, Folklor/Edebiyat, 1171-1190.
- Ormanşahin, A. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Üsküp Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Özdemir, S., Ruid, F., Çevik, A., Yerlikaya, E. ve Ali, M. (2016). Makedonya’da Türkçe öğretimi, karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar (2). Ankara: Kültür Sanat Basımevi.56.
- Seyfullah S. (2017). Makedonya' da Yeni Ufuk Arayışlarının Sesi "Ufuk Dergisi", s.684.
- Suluoca, M., (2019). Dil ve Kimliğin Korunmasında Kuzey Makedonya’da Türkçe Basımın Önemi, *Kültürel Çokseslilik Dergisi*, Budapeşte, ss.323-327.

- Tanpınar, A. H. (2001)., XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, (8. Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 250.
- Tuncer F.& Demir B. (2020). Demir, Makedonya'dan Kuzey Makedonya'ya: Bir Ulus Devletin Dönüşümü Üzerine Sosyal İnşacı Bir Analiz, *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5340.
- Uğurlu S. (2017). Makedonya'da Türk Folkloru ve Sesler Dergisi. 640.
- Ural S. (2016). Tarihi Perspektif Işığında Makedonya'da Türklerin Gündelik Yaşamı, *Cbü Sosyal Bilimler Dergisi*, 384-426.
- Uzun C. (2018). Balkanlarla İlgili Türkiye'de Yapılmış Çalışmalar, *Uluslararası Türk Kültürü ve Dili Sempozyumu*, 126-180.
- Yalçındağ E. (2021). Üsküp'te Türkçe Eğitimi ve Türkçenin Genç Nesil Tarafından Öğrenilmesi Üzerine, *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, s.51.
- Yıldız İ. (2009). Makedonya'dan Gelen Türk Sesi: Hikmet Dergisi, *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 279.